

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

21. marts 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område – forordning (EU) nr. 1215/2012 – artikel 45 – afslag på anerkendelse af en afgørelse – artikel 71 – forholdet mellem denne forordning og konventioner vedrørende et særligt område – konventionen om fragtafalter ved international godsbeholdning ad landevej (CMR) – artikel 31, stk. 3 – litispændens – værnetingsaftale – begrebet »grundlæggende retsprincipper««

I sag C-90/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) ved afgørelse af 10. februar 2022, indgået til Domstolen den 10. februar 2022, i sagen

»Gjensidige« ADB

procesdeltagere:

»Rhenus Logistics« UAB,

»ACC Distribution« UAB,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev, og dommerne T. von Danwitz, P.G. Xuereb, A. Kumin (refererende dommer) og I. Ziemele,

generaladvokat: N. Emiliou

justitssekretær: fuldmægtig R. Stefanova-Kamisheva,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 23. marts 2023,

efter at der er afgivet indlæg af:

– »Gjensidige« ADB ved advokatė G. Raišutienė,

* Processprog: litauisk.

- »Rhenus Logistics« UAB ved advokatai V. Jurkevičius og E. Sinkevičius,
 - den litauiske regering ved V. Kazlauskaitė-Švenčionienė og E. Kurelaitytė, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved P. Messina, S. Noë og A. Steiblytė, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. december 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 45, stk. 1, litra a), og artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1) og denne forordnings artikel 71, dels sammenholdt med nævnte forordnings artikel 25, 29 og 31, dels i lyset af 21. og 22. betragtning til samme forordning.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem »Gjensidige« ADB, et forsikringselskab, og »Rhenus Logistics« UAB, et transportselskab, vedrørende tilbagebetaling af den erstatning, som Gjensidige havde udbetalt til »ACC Distribution« UAB i erstatning for den skade, som sidstnævnte havde lidt i forbindelse med opfyldelsen af en aftale om international transport indgået med Rhenus Logistics.

Retsforskrifter

Forordning nr. 1215/2012

- 3 Følgende fremgår af 3., 4., 21., 22., 30. og 34. betragtning til forordning nr. 1215/2012:
 - »(3) Unionen har sat sig som mål at bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, bl.a. ved at lette adgangen til domstolene, navnlig på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser og udenretslige afgørelser om civilretlige spørgsmål. [...]
 - (4) [...] Det er tvingende nødvendigt at have bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og sikre hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i en medlemsstat.
- [...]
- (21) Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i forskellige medlemsstater. Der bør være en klar, effektiv mekanisme til at afgøre tilfælde af [litispændens] og indbyrdes sammenhængende krav og til at afhjælpe problemer som følge

af forskellene mellem de enkelte medlemsstaters lovgivning med hensyn til, på hvilket tidspunkt en sag anses for anlagt. Med henblik på anvendelsen af denne forordning bør dette tidspunkt defineres selvstændigt.

- (22) Med henblik på at gøre eksklusive værnetingsaftaler mere effektive og på at undgå misbrug af retssager i taktisk øjemed er det imidlertid nødvendigt at fastsætte bestemmelse om, at der kan gøres undtagelse fra den almindelige [litispændensbestemmelse] for på tilfredsstillende vis at håndtere en særlig situation, hvor der kan opstå parallelle retssager. Der er tale om en sådan situation, såfremt der er anlagt sag ved en ret, der ikke er valgt i en eksklusiv værnetingsaftale, og de samme parter herefter ved den valgte ret fremsætter krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag. I en sådan situation bør det være et krav, at den ret, hvor sagen først anlægges, udsætter sagen, så snart samme sag er indbragt for den valgte ret, og indtil sidstnævnte ret erklærer, at den ikke har kompetence i henhold til den eksklusive værnetingsaftale. Formålet er i en sådan situation at sikre, at den valgte ret har fortrinsret til at træffe afgørelse om aftalens gyldighed og om det omfang, hvori aftalen finder anvendelse på den sag, der verserer ved den. Den valgte ret bør kunne fortsætte sin behandling af sagen, uanset om den ikke valgte ret allerede har truffet afgørelse om udsættelse af sagen.

[...]

[...]

- (30) En part, der bestrider fuldbyrdelsen af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, bør, i det omfang det er muligt, og i overensstemmelse med retssystemet i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, være i stand til i den samme sag ud over de grunde til afslag, der er fastsat i denne forordning, at påberåbe sig de grunde til afslag, der findes i henhold til national lovgivning, inden for de frister, der er fastsat i denne lovgivning.

Anerkendelse af en retsafgørelse bør imidlertid kun afslås, hvis en eller flere af de grunde til afslag, der er fastsat i denne forordning, foreligger.

[...]

- (34) Kontinuiteten mellem [konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17, herefter »Bruxelleskonventionen«)], [Rådets] forordning (EF) nr. 44/2001 [af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1)] og nærværende forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til Den Europæiske Unions Domstols fortolkning af [Bruxelleskonventionen] af 1968 og de forordninger, der er trådt i stedet for den.«

- 4 Kapitel II i forordning nr. 1215/2012 indeholder en afdeling 6 med overskriften »Enekompetence«, som udelukkende består af denne forordnings artikel 24. Denne artikel udpeger de retter, der har enekompetence til at påkende tvister på de i artiklen opregnede områder, uden hensyn til parternes bopæl.

5 Forordningens kapitel II indeholder ligeledes en afdeling 7 med overskriften »Aftaler om værneting«. Artikel 25 i samme forordning, som indgår i dette afsnit, indeholder følgende bestemmelse i stk. 1:

»Såfremt parterne, uanset deres bopæl, har aftalt, at en ret eller retterne i en medlemsstat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er denne ret eller disse retter kompetente, medmindre aftalen er materielt ugyldig efter loven i den pågældende medlemsstat. Medmindre parterne har aftalt andet, er denne ret eller disse retter enekompetente. [...]«

6 Artikel 29 i forordning nr. 1215/2012 fastsætter:

»1. Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået, jf. dog artikel 31, stk. 2.

2. I de i stk. 1 omhandlede sager på begæring fra en ret, for hvilken tvisten er indbragt, giver enhver anden ret, for hvilken tvisten er indbragt, uden ophold førstnævnte ret meddelelse om, hvornår tvisten blev indbragt for den i overensstemmelse med artikel 32.

3. Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.«

7 Denne forordnings artikel 31 bestemmer:

»1. Såfremt sagerne henhører under flere retters enekompetence, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

2. Når en sag anlægges ved en ret i en medlemsstat, som er tillagt enekompetence ved en aftale omhandlet i artikel 25, skal enhver ret i en anden medlemsstat udsætte sagen, indtil den ret, hvor sagen er anlagt på grundlag af aftalen, erklærer, at den ikke har kompetence i henhold til aftalen, jf. dog artikel 26.

3. Når den ret, der er udpeget i aftalen, har fastslået sin kompetence i henhold til aftalen, erklærer enhver ret i en anden medlemsstat sig inkompetent til fordel for denne ret.

[...]«

8 Den nævnte forordnings artikel 36, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure.«

9 Samme forordnings artikel 45 bestemmer:

»1. Efter anmodning fra en berettiget part afslås anerkendelse af en retsafgørelse:

a) såfremt en sådan anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper (ordre public) i den medlemsstat, som anmodningen rettes til

[...]

e) såfremt afgørelsen strider mod:

- i) kapitel II, afdeling 3, 4 eller 5, såfremt forsikringstageren, den sikrede, en begunstiget i henhold til forsikringsaftalen, den skadelidte, forbrugeren eller arbejdstageren er den sagsøgte, eller
- (ii) kapitel II, afdeling 6.

[...]

3. Den oprindelige rets kompetence kan ikke efterprøves, jf. dog stk. 1, litra e). Den i stk. 1, litra a), omhandlede efterprøvelse vedrørende grundlæggende retsprincipper kan ikke foretages i forhold til kompetencereglerne.

[...]«

10 Artikel 71 i forordning nr. 1215/2012 fastsætter:

»1. Denne forordning berører ikke konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser.

2. Med henblik på at sikre en ensartet fortolkning anvendes stk. 1 på følgende måde:

[...]

b) retsafgørelser, der i en medlemsstat er truffet af en ret, som har anset sig for kompetent i medfør af en konvention vedrørende et særligt område, anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater i overensstemmelse med denne forordning.

Såfremt både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er parter i en konvention vedrørende et særligt område, som fastsætter betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, anvendes disse betingelser. Under alle omstændigheder kan bestemmelserne i denne forordning vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser finde anvendelse.«

CMR

11 Konventionen om fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej, undertegnet i Genève den 19. maj 1956, som ændret ved protokollen undertegnet i Genève den 5. juli 1978 (herefter »CMR«), finder ifølge dens artikel 1, stk. 1, »uden hensyn til parternes bopæl og nationalitet anvendelse på enhver aftale om udførelse mod vederlag af befordring af gods med køretøj ad landevej, når stedet for godsets overtagelse og bestemmelsesstedet [...] er beliggende i to forskellige lande, af hvilke i det mindste det ene er et kontraherende land«.

12 CMR blev forhandlet inden for rammerne af De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa. Mere end 50 stater, heriblandt alle Den Europæiske Unions medlemsstater, har tiltrådt CMR.

13 CMR's artikel 31 har følgende ordlyd:

»1. Søgsmål vedrørende tvistigheder om befordringer, som er omfattet af denne konvention, kan foruden ved en domstol i et kontraherende land, hvorom parterne er enige, anlægges ved domstolene i et land, på hvis område:

a) sagsøgte har sin sædvanlige bopæl, sit hovedforretningssted eller den filial eller det agentur, hvorigennem fragtaftalen blev indgået, eller

b) det sted, hvor godset overtoges til befordring, eller bestemmelsesstedet er beliggende,

og kan ikke anlægges ved nogen anden domstol.

[...]

3. Når en dom afsagt af en domstol i et kontraherende land vedrørende en i denne artikels stk. 1 omhandlet tvist kan fuldbyrdes i dette land, kan den også fuldbyrdes i hvert af de andre kontraherende lande, så snart de i vedkommende land gældende formforskrifter er blevet opfyldt. Disse formforskrifter må ikke omfatte muligheden for fornyet prøvelse af sagen.

[...]«

14 CMR's artikel 41, stk. 1, fastsætter:

»Vilkår, som direkte eller indirekte afviger fra bestemmelserne i denne konvention, er ugyldige bortset fra, hvad der følger af artikel 40. Ugyldigheden af sådanne vilkår medfører ikke ugyldighed af fragtaftalens øvrige bestemmelser.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 ACC Distribution havde indgået en aftale med Rhenus Logistics om fragt af computerudstyr fra Nederlandene til Litauen (herefter »den omhandlede aftale om international transport«).

16 Da en del af varerne blev stjålet under transporten, betalte Gjensidige i henhold til en forsikringsaftale et beløb på 205 108,89 EUR til ACC Distribution i erstatning.

17 Den 3. februar 2017 anlagde Rhenus Logistics sag ved rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant, Nederlandene) med påstand om, at det blev fastslået, at selskabets ansvar var begrænset.

18 ACC Distribution og Gjensidige nedlagde for denne ret påstand om, at retten erklærede sig inkompetent til at påkende dette søgsmål eller udsatte sagen med den begrundelse, at ACC Distribution og Rhenus Logistics havde aftalt, at de litauiske retter havde kompetence til at træffe afgørelse i de tvister, der udsprang af opfyldelsen af den omhandlede aftale om international transport.

- 19 Ved afgørelse af 23. august 2017 forkastede den nævnte ret ACC Distributions og Gjensidiges begæring. I denne henseende fandt retten, at den værnetingsaftale, der var indgået mellem ACC Distribution og Rhenus Logistics, i henhold til CMR's artikel 41, stk. 1, var ugyldig og uden retsvirkning, eftersom den begrænsede valget af de retter, der havde kompetence i henhold til CMR's artikel 31.
- 20 Den 19. september 2017 anlagde Gjensidige et regressøgsmål ved Kauno apygardos teismas (den regionale domstol i Kaunas, Litauen) med påstand om, at Rhenus Logistics blev tilpligtet til tilbagebetale et beløb på 205 108,89 EUR, som selskabet havde betalt til ACC Distribution i erstatning.
- 21 Ved kendelse af 12. marts 2018 udsatte Kauno apygardos teismas (den regionale domstol i Kaunas) sagen, indtil rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant) havde truffet en endelig afgørelse.
- 22 Ved dom af 25. september 2019 fastslog rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant), at Rhenus Logistics ansvar over for ACC Distribution og Gjensidige var begrænset og ikke kunne overstige kompensationsbeløbet i henhold til CMR's artikel 23, stk. 3. Denne afgørelse blev ikke appelleret og fik derfor retskraft.
- 23 Til gennemførelse af den nævnte afgørelse betalte Rhenus Logistics et beløb på 40 854,20 EUR med tillæg af renter til Gjensidige som følge af selskabets således begrænsede ansvar i forhold til den skade, som ACC Distribution havde lidt. Gjensidige har følgelig givet afkald på sin erstatningspåstand i forhold til Rhenus Logistics.
- 24 Ved afgørelse af 22. maj 2020 forkastede Kauno apygardos teismas (den regionale domstol i Kaunas) det regressøgsmål, som Gjensidige havde anlagt, med den begrundelse, at den retskraft, der var knyttet til afgørelsen af 25. september 2019 afsagt af rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant), var bindende for denne ret i den sag, der var indbragt for den.
- 25 Ved kendelse af 25. februar 2021 stadfæstede Lietuvos apeliacinis teismas (appeldomstol, Litauen) afgørelsen afsagt af Kauno apygardos teismas (den regionale domstol i Kaunas) af 22. maj 2020 med den begrundelse, at både bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012 og CMR i det foreliggende tilfælde var relevante for afgørelsen af kompetencespørgsmålet. Det følger imidlertid af CMR's artikel 31, stk. 1, at selv om parterne i den omhandlede aftale om international transport havde indgået en værnetingsaftale, kunne tvisten mellem parterne efter sagsøgerens valg indbringes for de retter, der er kompetente i henhold til litra a) eller b) i CMR's artikel 31, stk. 1.
- 26 Gjensidige har iværksat appel til prøvelse af denne kendelse ved Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol), som er den forelæggende ret. Til støtte for appellen har Gjensidige gjort gældende, at i tilfælde af sammenfald mellem CMR's kompetenceregler og forordning nr. 1215/2012 skal forordningens artikel 25, stk. 1, have forrang, idet denne bestemmelse kvalificerer den kompetence, som parterne er enige om at tillægge en bestemt ret i en medlemsstat, som en enekompetence.
- 27 Under henvisning til navnlig dom af 4. maj 2010, TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243), af 19. december 2013, Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858), og af 4. september 2014, Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145), er den

forelæggende ret af den opfattelse, at CMR's bestemmelser, herunder konventionens artikel 31, i princippet finder anvendelse på spørgsmål om international kompetence, der opstår i forbindelse med tvister som den, der er omhandlet i den sag, der er indbragt for den. En værnetingsaftale giver således ikke de af parterne udpegede retter enekompetence, idet sagsøgeren fortsat frit kan anlægge sag ved en af de retter, der er kompetente i henhold til denne artikel 31. Den forelæggende ret har desuden konstateret, at de søgsmål, der er anlagt i henholdsvis Nederlandene og Litauen, i det foreliggende tilfælde er identiske, eftersom de hviler på samme grundlag og har samme genstand.

- 28 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt CMR's artikel 31 er forenelig med forordning nr. 1215/2012, for så vidt som denne artikel gør det muligt at se bort fra værnetingsaftaler.
- 29 Ifølge denne ret fastsætter forordning nr. 1215/2012 ganske vist en generel regel om litispændens baseret på den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, men forordningens artikel 31, stk. 2 og 3, indeholder en undtagelse til denne regel i tilfælde, hvor der er indgået en værnetingsaftale. Det fremgår af 22. betragtning til den nævnte forordning, at denne undtagelse har til formål at styrke effektiviteten af eksklusive værnetingsaftaler og undgå retslige manøvrer.
- 30 Den forelæggende ret har anført, at CMR og forordning nr. 1215/2012 fastsætter bestemmelser om grundlæggende modsatrettede behandlinger af værnetingsaftaler. Ifølge den forelæggende ret fastsætter denne forordnings artikel 25, stk. 1, at den kompetencetildeling, som parterne har aftalt, i princippet er eksklusiv. I henhold til CMR's artikel 31 har den ret, der er udpeget i værnetingsaftalen, derimod ikke enekompetence. Den kompetenceordning, der er fastsat i CMR's artikel 31, ville således ikke forhindre eller ville endog tilskynde til forumshopping.
- 31 Den forelæggende ret har anført, at forordning nr. 1215/2012 ikke direkte omhandler retsvirkningerne af en tilsidesættelse af litispændensreglerne i det tilfælde, hvor der er indgået en værnetingsaftale. Denne forordning fastsætter navnlig ikke udtrykkeligt grunde til at afslå anerkendelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat i strid med en sådan konvention.
- 32 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012, navnlig henset til EU-lovgivers ønske om at styrke effektiviteten af værnetingsaftaler, skal fortolkes således, at de udvider beskyttelsen af sådanne aftaler til anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.
- 33 Den forelæggende ret har desuden anført, at når en ret, der ikke er udpeget i henhold til en værnetingsaftale, erklærer sig kompetent, risikerer sagsøgte at blive forbigået såvel i forhold til den ret, sagen er indbragt for, som i givet fald i forhold til den lov, der finder anvendelse på tvistens realitet.
- 34 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt en sådan situation, hvor anvendelsen af de regler, der følger af en international konvention som CMR, gør det muligt at se bort fra parternes aftale om såvel retternes kompetence som den lov, der finder anvendelse i én og samme sag, er forenelig med de grundlæggende principper om en retfærdig rettergang og med de formål, der forfølges med forordning nr. 1215/2012, således at der opstår spørgsmål om overensstemmelse med grundlæggende retsprincipper.

35 På denne baggrund har Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal artikel 71 i forordning nr. 1215/2012, henset til artikel 25, 29 og 31 [i samt] 21. og 22. betragtning til forordningen, fortolkes således, at førstnævnte bestemmelse giver mulighed for, at [CMR's] artikel 31 tillige finder anvendelse i sager, hvor en tvist, der falder inden for anvendelsesområdet for begge disse retsakter, er omfattet af en værnetingsaftale?
- 2) Skal artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012, henset til [EU]-lovgivers intention om at øge beskyttelsen af værnetingsaftaler i Den Europæiske Union, fortolkes udvidende, således at bestemmelsen ikke alene omfatter forordningens kapitel II, afdeling 6, men tillige dette kapitels afdeling 7?
- 3) Skal begrebet »grundlæggende retsprincipper« som omhandlet i forordning nr. 1215/2012 på grundlag af en bedømmelse af de konkrete faktiske omstændigheder og de relevante retsvirkninger fortolkes således, at det finder anvendelse på begrundelsen for en beslutning om ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, når anvendelsen af en specialiseret konvention som [CMR], medfører en retsstilling, hvor værnetingsaftalen og aftalen om lovvalg ikke begge er iagttaget i den pågældende sag?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 36 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en ret i en medlemsstat kan erklære sig kompetent til at træffe afgørelse i en sag, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, selv om denne aftale indeholder en værnetingsaftale til fordel for retterne i en anden medlemsstat.
- 37 Med det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret desuden nærmere bestemt oplyst, om en ret i en medlemsstat har mulighed for at nægte at anerkende en afgørelse fra en ret i en anden medlemsstat, som har erklæret sig kompetent til trods for, at der foreligger en sådan værnetingsaftale.
- 38 I denne henseende skal det først undersøges, om en ret i en medlemsstat faktisk kan nægte at anerkende en afgørelse fra en ret i en anden medlemsstat vedrørende et søgsmål, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til trods for, at der foreligger en værnetingsaftale til fordel for andre retter, og dette uanset om det er med rette eller ej, at retten i denne anden medlemsstat har erklæret sig kompetent.
- 39 I denne sammenhæng skal det afgøres, om dette spørgsmål skal vurderes i lyset af forordning nr. 1215/2012 eller CMR, eftersom det i det foreliggende tilfælde er ubestridt, at den omhandlede aftale om internationale transport er omfattet af anvendelsesområdet for såvel denne forordning som denne konvention.

- 40 For så vidt som forordning nr. 1215/2012 har ophævet og erstattet forordning nr. 44/2001, som selv erstattede Bruxelleskonventionen, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af disse retsinstrumenters bestemmelser ligeledes for de andre retsinstrumenter, når disse bestemmelser kan sidestilles med hinanden (dom af 16.11.2023, Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Som generaladvokaten har anført i punkt 78 i forslaget til afgørelse, har en konvention vedrørende et særligt område som CMR i henhold til artikel 71 i forordning nr. 1215/2012 forrang for denne forordning. Forordningens artikel 71, stk. 1, bestemmer således, at forordningen ikke berører konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser. Endvidere bestemmer samme forordnings artikel 71, stk. 2, andet afsnit, første punktum, at såfremt en konvention vedrørende et særligt område, som domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er parter i, fastsætter betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, finder disse betingelser anvendelse. EU-lovgiver har således i tilfælde af sammenfald af regler bestemt, at disse konventioner finder anvendelse (jf. analogt dom af 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, præmis 46 og 47).
- 42 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at det følger af CMR's artikel 31, stk. 3, at når en dom, der er afsagt af en ret i et kontraherende land, er blevet eksigibel i dette land, bliver den ligeledes eksigibel i hvert af de andre kontraherende lande straks efter, at de formaliteter, der er fastsat herfor i det pågældende land, er opfyldt, idet disse formaliteter imidlertid ikke kan indebære nogen genoptagelse af sagen.
- 43 Når dette er sagt, skal det for det første bemærkes, at hvis det antages, at CMR's artikel 31, stk. 3, som omhandler eksigibilitet, ligeledes kan kvalificeres som en anerkendelsesregel, der skal anvendes i henhold til artikel 71, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1215/2012, begrænser denne artikel 31, stk. 3, sig til at betinge fuldbyrdelsen af en »dom« som omhandlet i denne bestemmelse af, at de formaliteter, der er fastsat herfor i det pågældende land, er opfyldt, idet det i denne sammenhæng blot præciseres, at disse formaliteter ikke kan indebære nogen fornyet prøvelse af sagen.
- 44 I denne sammenhæng skal der tages hensyn til artikel 71, stk. 2, første afsnit, litra b), og artikel 71, stk. 2, andet afsnit, andet punktum, i forordning nr. 1215/2012, hvoraf det fremgår, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat af en ret, som har støttet sin kompetence på en konvention vedrørende et særligt område, skal anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater i overensstemmelse med denne forordning, hvis bestemmelser under alle omstændigheder kan anvendes, selv når denne konvention fastsætter betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af disse retsafgørelser.
- 45 For det andet, og det under alle omstændigheder, fremgår det af Domstolens praksis, at selv om det følger af artikel 71, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, at når tvisten er omfattet af anvendelsesområdet for en specialkonvention, som medlemsstaterne er parter i, skal denne konvention i princippet anvendes, forholder det sig ikke desto mindre således, at anvendelsen af en sådan konvention ikke må medføre en tilsidesættelse af de principper, der ligger bag det retlige samarbejde på det civil- og handelsretlige område i EU, såsom principperne om fri bevægelighed for retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, forudsigelighed med hensyn til, hvilke retter der har kompetence, og dermed retssikkerhed for borgerne, god retspleje,

størst mulig mindskelse af risikoen for parallelle retssager og gensidig tillid til retsplejen inden for Unionen (jf. analogt dom af 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, præmis 45 og 49).

- 46 Hvad særligt angår princippet om gensidig tillid vil den domstol, som begæringen rettes til, ikke på nogen måde have bedre mulighed end retten i domsstaten for at tage stilling til, hvorvidt den sidstnævnte ret har kompetence, således at forordning nr. 1215/2012 ikke, på nær visse begrænsede undtagelser, tillader, at en medlemsstats rets kompetence efterprøves af en ret i en anden medlemsstat (jf. analogt dom af 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Under disse omstændigheder skal det i lyset af forordning nr. 1215/2012 vurderes, om en ret i en medlemsstat kan nægte at anerkende en afgørelse fra en ret i en anden medlemsstat angående en sag, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til trods for, at der foreligger en værnetingsaftale til fordel for andre retter.
- 48 Forordning nr. 1215/2012 indeholder i artikel 45 en særlig bestemmelse om afslag på anerkendelse af en retsafgørelse. Det er denne bestemmelse, som det andet og det tredje spørgsmål vedrører, og som derfor skal behandles samlet og først.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 49 Med det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 45, stk. 1, litra a), og artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at den tillader en ret i en medlemsstat at nægte at anerkende en afgørelse truffet af en ret i en anden medlemsstat med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse i en sag, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, under tilsidesættelse af en aftale om værneting som omhandlet i denne forordnings artikel 25, der er en del af denne aftale.
- 50 Det bemærkes, at fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tage hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 22.6.2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Hvad for det første angår artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012 fremgår det af denne bestemmelses ordlyd, at anerkendelse af en retsafgørelse efter anmodning fra en berettiget part afslås, hvis en sådan anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til.
- 52 Artikel 45, stk. 3, andet punktum, i forordning nr. 1215/2012 præciserer imidlertid i denne sammenhæng, at den i artikel 45, stk. 1, litra a), omhandlede efterprøvelse vedrørende grundlæggende retsprincipper ikke kan foretages i forhold til kompetencereglerne.
- 53 Det følger således af artikel 45, stk. 1, litra a), sammenholdt med artikel 45, stk. 3, andet punktum, i forordning nr. 1215/2012, at artikel 45, stk. 1, litra a), ikke tillader en ret i en medlemsstat at nægte at anerkende en afgørelse fra en ret i en anden medlemsstat med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til trods for, at der foreligger en værnetingsaftale til fordel for retterne i en anden medlemsstat end den, hvor retten er beliggende.

- 54 Hvad for det andet angår artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 fastsætter denne bestemmelse, at anerkendelse af en retsafgørelse efter anmodning fra en berettiget part afslås, hvis afgørelsen er i strid med denne forordnings kapitel II, afdeling 6, om enekompetence.
- 55 Denne afdeling 6 består udelukkende af artikel 24 i forordning nr. 1215/2012, som udpeger de retter, der har enekompetence til at påkende tvister på de områder, der er opregnet heri, uden hensyn til parternes bopæl.
- 56 Det er i denne sammenhæng, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes bredere, således at anerkendelse af en afgørelse ligeledes kan afslås, hvis den tilsidesætter bestemmelserne i denne forordnings kapitel II, afdeling 7, herunder bl.a. forordningens artikel 25 om aftaler om værneting, ved en aftale om værneting.
- 57 I denne henseende gør den klare og utvetydige ordlyd af artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 det i sig selv muligt at konkludere, at en sådan bred fortolkning af denne bestemmelse er udelukket, idet der ellers ville være tale om en fortolkning *contra legem* heraf.
- 58 Det fremgår af Domstolens praksis, at en fortolkning af en EU-retlig bestemmelse ikke kan resultere i, at bestemmelsens ellers klare og præcise ordlyd berøves enhver effektiv virkning. Når betydningen af en bestemmelse i EU-retten således er utvetydig i henhold til selve bestemmelsens ordlyd, kan Domstolen ikke fravige denne fortolkning (dom af 23.11.2023, *Ministarstvo financija*, C-682/22, EU:C:2023:920, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 59 Under alle omstændigheder understøttes ordlydsfortolkningen af artikel 45, stk. 1, litra a), og artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 – hvoraf det følger, at disse bestemmelser ikke gør det muligt for en ret i en medlemsstat at nægte at anerkende en afgørelse fra en ret i en anden medlemsstat med den begrundelse, at denne ret har erklæret sig kompetent i strid med en værnetingsaftale – af den sammenhæng, hvori de nævnte bestemmelser indgår, samt af de mål og formål, som forfølges af denne forordning.
- 60 Det skal nemlig bemærkes, at i overensstemmelse med princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser og udenretslige afgørelser om civilretlige spørgsmål, der er omhandlet i tredje betragtning til forordning nr. 1215/2012, fastsætter denne forordnings artikel 36, stk. 1, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure. Denne forordning har, som det fremgår af fjerde betragtning hertil, til formål at sikre en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i en medlemsstat.
- 61 Som det er fremhævet i 30. betragtning til forordning nr. 1215/2012, bør anerkendelse af en retsafgørelse derimod kun afslås, hvis en eller flere af de grunde til afslag, der er fastsat i denne forordning, foreligger. I denne sammenhæng opregner nævnte forordnings artikel 45, stk. 1, udtømmende grundene til, at anerkendelse af en retsafgørelse kan afslås (jf. i denne retning dom af 7.4.2022, *H Limited*, C-568/20, EU:C:2022:264, præmis 31).
- 62 For det første skal undtagelsen vedrørende grundlæggende retsprincipper i artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012 derfor fortolkes strengt, idet den indebærer en hindring for at realisere et af forordningens grundlæggende mål, således at en grund til at afslå anerkendelse af en

retsafgørelse om tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, kun kan gøres gældende i undtagelsestilfælde (jf. analogt dom af 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

- 63 Selv om medlemsstaterne med henvisning til undtagelsen i artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012 som udgangspunkt frit kan fastlægge, hvilke krav der i overensstemmelse med deres nationale opfattelse stilles som følge af deres grundlæggende retsprincipper, må grænserne for begrebet fastlægges ved en fortolkning af den nævnte forordning (jf. analogt dom af 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 64 Skønt det ikke tilkommer Domstolen at fastlægge indholdet af en medlemsstats grundlæggende retsprincipper, skal denne derfor ikke desto mindre efterprøve de grænser, inden for hvilke en ret i en medlemsstat kan anvende begrebet som begrundelse for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat (dom af 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 65 I denne henseende følger det af fast retspraksis, at retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, ikke må afvise at anerkende eller fuldbyrde denne retsafgørelsen alene med den begrundelse, at den retsregel, retten i domsstaten har anvendt, afviger fra den retsregel, som retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, ville have anvendt, hvis den skulle påkende sagen. Retten i den medlemsstat, anmodningen rettes til, må heller ikke efterprøve rigtigheden af den retlige bedømmelse eller den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er foretaget af retten i domsstaten (dom 25.5.2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 66 Følgelig kan en anvendelse af undtagelsen om grundlæggende retsprincipper i artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012 kun komme på tale i tilfælde, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse af den retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, på helt uantagelig måde vil være i strid med retsordenen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, idet dette ville udgøre et indgreb i et grundlæggende princip. For at være i overensstemmelse med forbuddet mod efterprøvelse af realiteten af en retsafgørelse, der er truffet i domsstaten, må det kræves, at indgrebet udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i den pågældende retsorden (jf. analogt dom af 7.9.2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 67 Hvad for det andet angår de kompetenceregler, der er fastsat i forordning nr. 1215/2012, giver forordningens artikel 45 kun mulighed for at nægte at anerkende en retsafgørelse med den begrundelse, at disse regler er tilsidesat, i de tilfælde, der er omhandlet i denne bestemmelses stk. 1, litra e).
- 68 Ud over muligheden i artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 for at nægte at anerkende en retsafgørelse, hvis afgørelsen er i strid med bestemmelserne i denne forordnings kapitel II, afdeling 6, kan anerkendelse af en retsafgørelse i henhold til forordningens artikel 45, stk. 1, litra e), nr. i), kun afslås i tilfælde af tilsidesættelse af bestemmelserne i samme forordnings kapitel II, afdeling 3, 4 eller 5, når forsikringstageren, den forsikrede, en begunstiget i henhold til forsikringsaftalen, den skadelidte, forbrugeren eller arbejdstageren er den sagsøgte. Dette bekræftes af artikel 45, stk. 3, i forordning nr. 1215/2012, som præciserer, at med forbehold af

denne forordnings artikel 45, stk. 1, litra e), kan kompetencen for retten i domsstaten ikke efterprøves i forbindelse med undersøgelsen af et eventuelt afslag på anerkendelse af den afgørelse, som denne ret har truffet.

- 69 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret for det første anført, at forordning nr. 1215/2012, som det fremgår af 22. betragtning hertil, har til formål at gøre værnetingsaftaler mere effektive. Det forekommer derfor paradoksalt, at en tilsidesættelse af litispendensreglen i det tilfælde, hvor en sådan aftale er indgået, er uden betydning for anerkendelsen af den truffede afgørelse.
- 70 For det andet har den forelæggende ret anført, at manglende overholdelse af en værnetingsaftale kan bevirke, at en anden lov end den, der ville finde anvendelse, hvis denne aftale blev overholdt, skulle finde anvendelse. Såfremt en ret, der ikke er udpeget, erklærer sig kompetent, vil sagsøgte således være forbigået, såvel i forhold til den ret, ved hvilken sagen er anlagt, som i givet fald i forhold til den lov, der finder anvendelse på sagens realitet.
- 71 Nærmere bestemt har den omstændighed, at rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant) har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse i det søgsmål, der blev anlagt for retten den 3. februar 2017, i det foreliggende tilfælde medført, at sagen er blevet påkendt i henhold til nederlandsk ret. Dette har ført til et mindre gunstigt resultat for Gjensidige som sagsøgt i denne sag, end hvis sagen var blevet påkendt i henhold til litauisk ret, dvs. i henhold til lovgivningen i den stat, hvis retter er udpeget som kompetente i den værnetingsaftale, der er indeholdt i den omhandlede aftale om international transport.
- 72 I denne henseende skal det ikke desto mindre bemærkes, således som det er anført i denne doms præmis 60 og 61, at inden for den ordning, der er indført ved forordning nr. 1215/2012, udgør den gensidige anerkendelse reglen, mens denne forordnings artikel 45, stk. 1, udtømmende opregner grundene til, at anerkendelse af en retsafgørelse kan afslås.
- 73 Det må konstateres, at EU-lovgiver har valgt ikke at medtage en tilsidesættelse af bestemmelserne i afdeling 7 i kapitel II i forordning nr. 1215/2012 vedrørende aftaler om værneting blandt de grunde, der gør det muligt at nægte at anerkende en retsafgørelse. Den beskyttelse af værnetingsaftaler, der er omhandlet i denne forordning, har således ikke til følge, at tilsidesættelsen af disse i sig selv udgør en grund til at afslå anerkendelse.
- 74 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 117 i forslaget til afgørelse, er der for så vidt angår de konkrete konsekvenser af anerkendelsen af afgørelsen fra rechtbank Zeeland-West-Brabant (retten i første instans i Zeeland-West-Brabant) af 25. september 2019 desuden intet i de sagsakter, som Domstolen råder over, der gør det muligt at konkludere, at denne anerkendelse på uacceptabel måde vil være i strid med den litauiske retsorden, for så vidt som den tilsidesætter et grundlæggende princip, således som det kræves i henhold til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 66.
- 75 Navnlig kan den blotte omstændighed, at et søgsmål ikke påkendes af den ret, der er udpeget i en værnetingsaftale, og at der følgelig ikke træffes afgørelse i sagen efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor denne ret er beliggende, ikke anses for en så alvorlig tilsidesættelse af retten til en retfærdig rettergang, at en anerkendelse af afgørelsen om nævnte søgsmål åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til.

- 76 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 45, stk. 1, litra a), og artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at den ikke tillader en ret i en medlemsstat at nægte at anerkende en afgørelse truffet af en ret i en anden medlemsstat med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse i en sag, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, under tilsidesættelse af en aftale om værneting som omhandlet i denne forordnings artikel 25, der er en del af denne aftale om international transport.

Om det første spørgsmål

- 77 Henset til svaret på det andet og det tredje spørgsmål er det ufornuddent at besvare det første spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 78 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 45, stk. 1, litra a), og artikel 45, stk. 1, litra e), nr. ii), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område

skal fortolkes således, at

den ikke tillader en ret i en medlemsstat at nægte at anerkende en afgørelse truffet af en ret i en anden medlemsstat med den begrundelse, at sidstnævnte ret har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse i en sag, der er anlagt vedrørende en aftale om international transport, under tilsidesættelse af en aftale om værneting som omhandlet i denne forordnings artikel 25, der er en del af denne aftale om international transport.

Underskrifter